

■ Energetika

Blíží se největší změna ve vyúčtování elektřiny od 60. let minulého století

Jan Brož
jan.broz@hn.cz

Vedle důchodové a zdravotnické reformy patří k letitým restům českého státu i reforma plateb za elektrické sítě. Stejně jako u předchozích dvou všichni v zásadě vědí, že je nevyhnutelná. Cílem je, aby se soustava využívala efektivněji a snížila se tím potřeba miliardových investic. Jelikož však ve výsledku mohou některým spotřebitelům účty za elektřinu vzrůst, jde o třaskavé a politicky snadno zneužitelné téma, ke kterému zúčastněné strany přistupují s maximální obezřetností.

Tahounem změn je v posledních dobách Energetický regulační úřad (ERÚ) a po letech příprav i odkladů je zčásti hotovo. To platí pro průmyslové podniky a další velké odběratele připojené na vedení na hladině vysokého a velmi vysokého napětí, kteří do nového systému vstoupí s rokem 2027. Pro domácnosti a malé podnikatele na nízkém napětí se největší změna ve vyúčtování za elektřinu od šedesátých let minulého století teprve rodí, už se však rýsují některé základní obrysy. Třeba to, že aspoň zpočátku bude dobrovolná.

„Na hladině nízkého napětí to chceme v první fázi udělat na dobrovolné bázi, tedy jenom pro ty, kteří do nové tarifní struktury budou chtít vstoupit, protože hodlají využívat nové technologie a služby. Až v dalších fázích bude docházet k postupnému přechodu všech zákazníků na nové tarify,“ říká předseda rady ERÚ Jan Šefránek. Tato první fáze by se podle něj měla rozjet ještě během takzvaného VI. regulačního období, které připadá na roky 2026 až 2030.

Základní myšlenka nové tarifní struktury je vnést více spravedlnosti do toho, do jaké míry jednotliví odběratelé hradí náklady, které v síti vytváří. Nejde tedy o platby za samotnou komoditu, které se odvíjí od prosté spotřeby jednotlivých domácností. „Z našeho pohledu je důležité, aby ceny byly nastaveny spravedlivě, zákazníci platili to, co v síti vyvolávají, a aby nedopláceli na ostatní,“ říká Šefránek.

Drahá připravenost na provoz cirkulárky

Důvodem dobrovolnosti je právě senzitivita tématu. Symbolem odporu proti změnám se v minulosti stal pomyslný „chalupář“, tedy odběratel se sporadicky využívaným odběrným místem a nárazově vysokou spotřebou. Na provoz cirkulárky či jiného spotřebiče u chalupy musí provozovatel sítě být 24 hodině denně a sedm dní v týdnu připraven dodat potřebné množství elektřiny a soustavu obnovovat a udržívat.

To vytváří v síti náklady, které se však dnes nepromítají zcela do faktury „chalupáře“, kde se více zohledňuje samotná spotřeba, která je celkově spíše nízká. Náklady se tedy rozpočítávají na všechny ostatní spotřebitele, kteří cirkulárku nemají. Obava z dopadů na vlastníky rekreačních nemovitostí, dílen nebo třeba garáží a skutečnost, že se z tématu stalo politikum, však byla důvodem, proč nová tarifní struktura už jednou v roce 2016 spadla pod

stůl. „Řada chalupářů už nemá cirkulárku, zato má fotovoltaiku na střeše a vyrobené přebytky si chce sdílet do svého bytu. Chce tedy využívat moderní prvky energetiky,“ poukazuje však Šefránek na skutečnost, že i u těchto zákazníků se toho během posledních deseti let mnohé změnilo.

Podle něj ze změny budou profitovat všichni ti, kteří využívají nejrozumnější moderní prvky napomáhající efektivnějšímu provozu soustav. Mezi takové patří domácí baterie a jiné nástroje optimalizace spotřeby v domácnostech. Takovým spotřebitelům se vyplatí vstoupit do nové tarifní struktury od samého počátku. „Aby nepřišel jeden velký třesk, tak pro

k tomu, že všichni budeme platit méně, protože nebude potřeba tolika investic do soustav,“ shrnuje Šefránek. Cenová motivace má přimět odběratele, aby si snížili kapacitu připojení, pokud je zbytečně naddimenzovaná. To uvolní zablokované kapacity pro připojování nových odběratelů či zdrojů. V opačném případě by totiž trojice distributorů ČEZ Distribuce, EG.D a PREdistribuce musela o to více investovat do navýšení kapacity sítě, což se projeví na fakturách.

O kolik jednotlivé domácnosti a menší podnikatelé zaplatí méně či více, nelze zatím hodnotit. Aspoň přibližná představa už však existuje u velkoodběratelů. Pro ně původně změna měla začít platit už od roku 2024, po tlaku některých dotčených skupin se však zavedení o tři roky odložilo. Hlavní princip spočívá v tom, že nově budou firmy, ale také výrobci elektřiny platit nikoliv za rezervovanou kapacitu, ale za rezervovaný příkon a maximální odebraný výkon. V praxi to bude především opět znamenat, že se firmám prodají zbytečné držení kapacity „pro jistotu“.

„V současnosti za ni totiž téměř neplatí. Typicky to mohou být závody, kde se v průběhu let snížila spotřeba. To nemusí být jen tím, že vyrábí méně, ale třeba i tím, že zefektivnily provoz a už nepotřebují kapacitu, kterou měly zaslavněnou. Nic je ale nemotivuje ji uvolnit,“ říká Šefránek.

Podle dopadové studie ERÚ by se takto mohlo uvolnit v síti až 3000 megawattů pro připojení nových zdrojů a odběratelů. To je 16 pro-

individuální. Polovina podniků by měla platit méně než v současnosti, zbytku se platby zvýší. Růst nákladů hrozí třeba těm se sezonním odběrem, jako jsou lyžařské areály či zimní stadiony. Některým mohou podrazit energie až o stovky tisíc korun ročně. Podle předsedy Sdružení zimních stadionů Miloslava Šeby to může být pro stadiony až „likvidační“. „Budeme žádat ERÚ o úpravu. Jsou to nejen zimní, ale také třeba plavecké stadiony,“ přibližuje Šeba, který je zároveň předsedou dozorčí rady hokejového svazu a prezidentem druholigové HC Kobra Praha.

Dílčí změny ještě požaduje také třeba Svaz průmyslu. „Dosavadní návrhy podoby tarifní struktury neřeší jednu z cenových položek, kterou jsou systémové služby. Svaz průmyslu a dopravy se domnívá, že i v případě platby za systémové služby mělo dojít k přechodu na platbu z MWh na MW, neboť podobně jako u ostatních plateb jsou nesprávně alokovány náklady do plateb zákazníků,“ uvádí mluvčí Lucie Dlouhá. Jde o jeden z osmi požadavků na snížení cen energií, které prezident svazu Jan Rafaj předložil premiérovi Petru Fialovi.

Celkově však náklady na síť nejvíce vzrostou výrobcům elektřiny, pokud elektřinu zároveň odebírají. Podle analýzy může jít ročně až o 415 milionů korun, tedy 30 procent navíc. Důvodem je skutečnost, že v současnosti takzvaní výrobci první kategorie, kterých je více než polovina, náklady za rezervovanou kapacitu při odběru ze soustavy neplatí. Jde o takové, kteří alespoň 80 procent vyrobené

Změna V Česku se rozjíždí instalace chytrých elektroměrů a spolu s ní i nová struktura tarifů. Ty už se nebudou odvíjet od toho, zda má někdo doma bojler či prýmotop.

Foto: HN – Viktor Votruba

zákazníky, kteří nic neočekávají od moderní energetiky a chtějí si ponechat současný tarif, přijde změna až později,“ dodává Šefránek.

Úprava zároveň bude znamenat konec současných distribučních sazeb. Zcela tak zmizí třeba sazba D45d, určená domácnostem s prýmotopem, a další historické sazby, které jsou již nyní pro nové odběratele nedostupné. Konec čeká i „víkendovou“ D61d, určenou právě chalupářům. Tyto vychází z technologií, jaké odběratel využívá, tedy zda má domácnost vybavenou například bojlerem, tepelným čerpadlem nebo třeba vlastní auto s baterkou. V budoucnu budou sazby technologicky neutrální a informace o charakteru spotřeby domácností by distributoři měli mít v reálném čase díky chytrým elektroměrům, jejichž instalace se právě rozjíždí.

Tři miliardy, které spotřebitelé nezaplatí

„Je důležité, abychom motivovali zákazníky k efektivnímu využívání soustav, což povede

cent celkové kapacity. „Což ve výsledku bude znamenat úsporu až tři miliardy korun, které nebude třeba investovat navíc, než kdyby se tarifní struktura nezměnila,“ říká Šefránek. A opět: tyto investice se nepromítnou do koncových cen elektřiny pro všechny.

Podniky ušetří, připlatí si zimní stadiony

Důvodová zpráva k příslušné vyhlášce obsahuje detailní analýzu cenových dopadů na jednotlivé typy připojených subjektů. Jde však o čísla vycházející z analýzy roku 2023 a podle Šefránka se budou před zavedením nové tarifní struktury ještě zpřesňovat. Navíc oproti původnímu návrhu prošly nakonec výjimky pro některé dotčené subjekty, negativní dopad tak nakonec nemusí být tak výrazný. Přibližnou představu však údaje poskytují.

Na velkoodběratele by měl být dopad pozitivní. Průmyslové podniky a další spotřebitelé zaplatí ročně o 361 milionů korun méně, než kdyby změna neproběhla. Dopady však budou

elektřiny dodávají do sítě. I zde je však dopad diferencovaný, zhruba pětina zdrojů zaplatí po změně méně.

Poměrně velký odpor vůči nové tarifní struktuře panoval také od provozovatelů takzvaných lokálních distribučních soustav. Jde o lokální síť, jaké fungují v rámci některých výrobních podniků, obchodních center i rezidenčních areálů. Podle původních odhadů jim náklady měly vzrůst o 225 milionů ročně, tedy asi deset procent. Díky dodatečným úpravám to však nakonec bude méně.

V konečném důsledku změny ve vyúčtování u velkých odběratelů budou mít pozitivní dopady i na domácnosti, u kterých přesná podoba nové tarifní struktury teprve vzniká. I na jejich účtech se totiž projeví tři miliardy investic, které distributoři díky uvolněné kapacitě nebudou muset realizovat. Podle odhadů tak domácnosti a další odběratelé na nízkém napětí už od roku 2027 ušetří 280 milionů korun ročně.